

***KOMUNITNÝ PLÁN
SOCIÁLNYCH SLUŽIEB
OBCE VYŠNÁ RYBNICA
2019 - 2024***

Obsah

Príhovor starostu obce Vyšná Rybnica.....	3
Úvod.....	4
1. Východisková situácia poskytovania sociálnych služieb, Právny rámec poskytovania sociálnych služieb.....	4
1.1. Právny rámec poskytovania služieb.....	5
1.2. Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov.....	6
1.3. Analýza sociologických a demografických údajov.....	8
1.3.1 Obyvateľstvo.....	10
1.3.2 Školstvo.....	11
1.3.3 Zdravotníctvo.....	11
1.3.4 Služby.....	11
1.3.5 Hospodárstvo.....	12
1.3.6 Nezamestnanosť.....	12
1.3.7 Sociálne znevýhodnené skupiny.....	12
2. Analýza stavu poskytovaných sociálnych služieb.....	14
2.1. Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb.....	14
2.2. SWOT analýza v sociálnej oblasti.....	15
3. Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb.....	16
3.1. Rozvoj ambulantných a pobytových sociálnych služieb.....	17
3.2. Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb.....	17
3.3. Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb.....	18
Záver.....	18
Prílohy.....	19
Použitá literatúra.....	19

Príhovor starostu obce Vyšná Rybnica

Vážení občania,

prihováram sa k Vám aj touto cestou a to predstavením Komunitného plánu sociálnych služieb obce Vyšná Rybnica, ktorý bol spracovaný v tomto roku v zmysle Zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, v znení neskorších predpisov. Komunitný plán je metóda, pomocou ktorej môžeme plánovať obsah a rozsah sociálnych služieb tak, aby zodpovedali špecifikám našej obce a potrebám našich občanov. Našou snahou je, aby sme postupne v ďalšom období zabezpečovali úlohy a ciele stanovené v Komunitnom pláne sociálnych služieb. Vďaka komunitnému plánu sa nám bude dariť adresnejšie a efektívnejšie využívať financie obecného rozpočtu pre skvalitnenie sociálnych služieb tam, kde je to potrebné a dôležité. Dokument je podkladom nielen pre odborníkov, ale pre všetkých obyvateľov obce Vyšná Rybnica.

Preto všetkým realizátorom a poskytovateľom sociálnych služieb želám veľa úspechov pri mobilizácii zdrojov v obci a naplnenie spoločne plánovaných zámerov v obci Vyšná Rybnica

*František Gejguš
starosta obce*

ÚVOD

Sociálne služby sú súčasťou verejných politík, v ktorých sa jednoznačne presadzuje ľudskoprávny rozmer a orientácia na potreby a preferencie ich prijímateľov a prijímateľiek. Občania v dôsledku ich nepriaznivej sociálnej situácie odkázaní na verejné, osobitne sociálne služby, si majú právo uplatňovať svoje práva na slobodný a nezávislý život s podporou spoločnosti a nediskriminačnom princípe.

Sociálne služby sú určené pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii odkázaných na pomoc a podporu inej osoby, či pre jednotlivcov alebo skupiny, ktorí sa náhle ocitli v krízovej životnej situácii a potrebujú pomoc. Ich príprava, prijatie no najmä následná realizácia si vyžaduje dosiahnutie zhody všetkých zainteresovaných strán.

Vývoj spoločnosti zavádza do praxe nové pojmy, nové technológie, nové prístupy. Celá spoločnosť prechádza vývojovým procesom, ktorý si vyžaduje pulz doby. V tejto súvislosti sa do praxe zavádza aj pojem „komunitné plánovanie“, hoci jeho obsah rozhodne nie je novinkou.

Zmyslom komunitného plánovania najmä v obciach je aktivizácia obyvateľstva a skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným, koordinovaným postupom. Výsledkom komunitného plánovania by mala byť odpoveď na otázky typu:

- Aké sociálne služby treba vytvoriť?
- Aké sociálne skupiny potrebujú zvýšenú starostlivosť?
- Aké má obec ľudské, materiálne a finančné zdroje na poskytovanie sociálnych služieb?

Cieľom komunitného plánovania je najmä posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov obce a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii jednotlivcov a skupín. Komunitný plán obce sa vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb s ohľadom na miestne špecifiká a potreby.

1. VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB, PRÁVNY RÁMEC POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Je potrebné preskúmať možnosti vytvorenia sociálneho zariadenia pre potreby obce a regiónu v spolupráci s VÚC, regionálnym združením obcí alebo s tretím sektorom, nakoľko za niekoľko rokov kvôli starnutiu obyvateľstva môže vzniknúť problém so sociálnymi službami v obci. Preto obec podporuje aktivity subjektov na vytvorenie sociálneho zariadenia pre potreby obce a regiónu. Vo výhľadovom pláne je permanentné zabezpečenie opatrovateľskej služby. Ďalšie činnosti závisia od finančnej možnosti obce a záujme subjektov na poskytovanie sociálnych služieb.

1.1. Právny rámec poskytovania služieb

V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnych služieb tzv. štandardy kvality.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do 5 skupín v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

1. sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb (nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízko prahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania),
2. sociálne služby na podporu rodiny s deťmi (pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladzovania rodinného života a pracovného života, zariadenie dočasnej starostlivosti o deti, nízko prahové denné centrum pre deti a rodinu), služba včasnej intervencie,
3. sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská a predčítateľská služba, tlmočnícka služba, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok),
4. sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií (monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií),
5. podporné služby (odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, denné centrum, integračné centrum, jedáleň, práčovňa, stredisko osobnej hygieny).

Štát priamo v § 80, zákona 448/2008 Z. z. o sociálnych službách ukladá obci vypracovanie a schválenie komunitného plánu sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb, v ktorom zohľadní miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb poskytovaných na území obce a určí personálne, finančné, prevádzkové a organizačné podmienky na ich zabezpečenie.

Národnými prioritami rozvoja na roky 2015 – 2020 sú:

- zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami komunity,
- podporiť prechod prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť,
- podporiť rozvoj sociálnych služieb dostupných pre osoby zotrvajúce v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb.

Ako záväzný dokument, vypracovaný v súlade so zákonom slúžiaci ako nástroj štátnej politiky rozvoja sociálnych služieb a taktiež systémovým vyjadrením záujmov, úloh a podporných opatrení vlády SR v tejto oblasti. Národné priority rozvoja sociálnych

služieb sú odzrkadlením reálnej situácie poskytovania sociálnych služieb v SR (najmä ich nedostupnosť, nedostatočné materiálne technické zabezpečenie, personálne podmienky poskytovania sociálnych služieb) a vychádzajú z potrieb identifikovaných v rámci SR a zároveň z priorít Európskeho spoločenstva (dostupnosť, prístupnosť sociálnych služieb, ich finančná udržateľnosť).

Jedným z prierezových princípov národných priorít je deinštitucionalizácia sociálnych služieb a postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb a prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu) a podpora poskytovania terénnych a ambulatných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom.

Rozvoj sociálnych služieb je jedným z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, a preto je nevyhnutné, aby obec zohľadňovala rozvoj sociálnych služieb v súlade so stanovenými národnými prioritami.

1.2. Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov

Kompetencie obcí v sociálnej oblasti sú rozsiahle a dotýkajú sa všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia. Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb.

Zákon o sociálnych službách č. 448/2008 Z.z. a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov dáva obci tieto hlavné kompetencie a úlohy:

Podľa § 80 zákona 448/2008 Z.z. – Pôsobnosť obce - Obec

- a) vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- b) utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- c) je správnym orgánom v konaniach o odkázanosti na sociálnu službu:
  - v zariadení pre seniorov,
  - v zariadení opatrovateľskej služby,
  - v dennom stacionári,
  - v odkázanosti na opatrovateľskú službu,
  - zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenom v bode c),
  - odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v bode c) po zmene stupňa odkázanosti,
  - povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť,
- d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51
- e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie
  - ✓ sociálnej služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb v nocľahárni, v nízko prahovom dennom centre, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
  - ✓ sociálnej služby v nízko prahovom dennom centre pre deti a rodinu, v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
  - ✓ opatrovateľskej služby,
  - ✓ dopravnej služby,

- ✓ odľahčovacej služby,
- ✓ pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa,
- f) poskytuje základné sociálne poradenstvo
- g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12
- h) uzatvára zmluvu
  - o poskytovaní sociálnej služby
  - o poskytnutí finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku sociálnej služby neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby
- i) zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu s ambulatnou sociálnou službou, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,
- j) môže zriaďovať, zakladať a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,
- k) môže poskytnúť finančný príspevok podľa § 78a ods. 4 na základe písomnej zmluvy podľa osobitného predpisu a kontroluje hospodárenie s ním,
- l) poskytuje podľa § 75 ods. 1 a 2 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby,
- m) môže poskytovať podľa § 75 ods. 7 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby,
- n) môže poskytovať podľa § 75 ods. 8 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby,
- o) kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a s finančným príspevkom na prevádzku poskytovanej sociálnej služby,
- p) ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone pôsobnosti ustanovenej v písmene o) a kontroluje ich plnenie,
- q) vedie evidenciu:
  - 1. posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby,
  - 2. rozhodnutí podľa písmena c),
  - 3. prijímateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- r) vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,
- s) poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom sociálnych služieb na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov,
- t) uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,
- u) môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadila alebo založila, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku podľa písmena d).

§ 82

Komunitný rozvoj, komunitná práca a komunitná rehabilitácia

Obec za účelom predchádzania vzniku alebo predchádzania zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych problémov utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb podľa tohto zákona, a na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu.

1. Komunitná práca je podpora aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu problémov v rámci miestneho spoločenstva, najmä rozvojom sociálnych služieb.
2. Komunitná rehabilitácia je koordinácia činnosti subjektov, ktorými sú najmä rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia sociálnych služieb, zdravotnej starostlivosti. Cieľom komunitnej rehabilitácie je obnova alebo rozvoj fyzických schopností, mentálnych schopností a pracovných schopností fyzickej osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a podpora jej začlenenia do spoločnosti.

§ 83

Komunitný plán sociálnych služieb a koncepcia rozvoja sociálnych služieb

1. Obec podľa § 80 písm. a, vypracúva komunitný plán sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb, v ktorom zohľadňuje miestne špecifická potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb poskytovaných v jej územnom obvode.
2. Komunitný plán sociálnych služieb obsahuje najmä:
  - analýzu stavu poskytovaných sociálnych služieb v územnom obvode obce
  - analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnej služby
  - analýzu sociologických údajov a demografických údajov v územnom obvode obce
  - určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb
  - časový plán realizácie komunitného plánu sociálnych služieb
  - spôsob vyhodnocovania plnenia komunitného plánu sociálnych služieb

Cieľom komunitného plánovania sociálnych služieb je:

- a) posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov obce
- b) predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín
- c) opäť vtiahnuť do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji.

1.3. Analýza sociologických a demografických údajov

Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Základným riadiacim dokumentom, ktorý usmerňuje všetky plánované rozvojové aktivity obce je PRO obce.

PRO obce Vyšná Rybnica deklaruje rozšírenú víziu obce takto:

„ Program rozvoja obce“ je rozvojovým dokumentom vypracovaným pre obdobie rokov 2019 – 2024, ktorého cieľom je dosiahnutie trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce s dôrazom na využitie miestnych zdrojov, pri súčasnom rešpektovaní limitů a zachovaní rovnováhy v jednotlivých zložkách života a životného

prostredia. Úspešná implementácia PRO môže v obci Vyšná Rybnica napomôcť k zlepšeniu vybavenosti obce základnou infraštruktúrou, povzbudeniu podnikateľskej aktivity, rozvoju vidieckej turistiky, efektívnemu zvýšeniu využitia miestnych daností, aktivizácii miestneho obyvateľstva, oživeniu kultúrneho, športového a spoločenského života v obci, zlepšeniu sociálnej klímy a životného prostredia. Následne na to môže realizácia opatrení stanovených PRO generovať príjmy a tým zvýšiť celkovú životnú úroveň obyvateľstva a zároveň postaviť pevné základy zodpovednej miestnej samosprávnosti. “

Poloha obce:

Obec sa nachádza na južných svahoch podhoria Vihorlatské vrchy v nadmorskej výške 220 až 230 m n. m. v údolí riečky Okna vyvierajúcej v malebnom jazere Morské oko, asi 10 km na sever od okresného mesta. Pri pohľade južným smerom sa pred nami otvára panoráma najsevernejšej časti Potiskej nížiny - Východoslovenskej nížiny. Najnižší bod 183 m n. m. sa nachádza pri potoku Hliník, najvyšší je vrch Nežabec 1023 m n. m.. Keď vyjdeme z dediny do jej chotára, otvorí sa pred nami, pri pohľade od západu až na juhovýchod severným smerom, nádherný pohľad na Vihorlatské vrchy takmer výlučne s listnatými lesmi, najvyšším štvorhrbým Vihorlatom.

Prírodná rezervácia Machnatý vrch, bola vyhlásená v roku 1988 na ochranu rastlinného spoločenstva so vzácnym a ohrozeným zimofubom okolikátym v kyslých bučinách Vihorlatských vrchov. Je to jedna zo 6 východoslovenských lokalít tohto druhu. Celková výmera prírodnej rezervácie je 3,18 ha.

Administratívne je začlenená do okresu Sobrance vzdialeného 11 km, v Košickom samosprávnom kraji. Chotár má rozlohu 4 008,20 hektárov. Z celkovej výmery je 190,60 ha ornej pôdy, 3 392,60 ha lesnej pôdy, 0 ha ovocné sady, 313,50 ha trvalé trávne porasty, 38,20 ha zastavané plochy, 29,30 ha vodné plochy, 27,70 ha záhrady a 15,10 ha ostatné plochy.

Vznik obce:

Vyšná Rybnica leží v Podvihorlatskej pahorkatine Okny v nadmorskej výške okolo 222 m. K majetkom šľachticov z Michaloviec a Tibavy na panstve Jasenov okolo roku 1418 patrila aj táto dedina. V 16. storočí v maďarských názvoch v zmysle Malá Rybnička alebo Nižná Rybnica. Rozkolísanosť maďarských názvov svedčí o tom, že ich tvorcovia, nepochybne šľachtici, preberali starší slovenský názov alebo ho neprimerane významovo rozširovali. Je zrejmé, že názov Rybnička vyjadril skutočnosť, že dedinu založili obyvatelia južne ležiacej dediny Rybnica (teraz Malá Rybnica). Usadili sa tam začiatkom 15. storočia,

pred rokom 1418. V roku 1427 bola Rybnička novou dedinou a tamojší sedliaci, používajúc práv lehoty, ešte neboli povinní platiť daň kráľovi. Dedinu zaiste založili podľa zákupného, nemeckého práva. Šoltýsi v nej pôsobili ešte koncom 16. storočia. V roku 1567 tam zdanili štyri sedliacke domácnosti hospodáriace na polovičných usadlostiach, teda od dvoch port. V roku 1588 boli tri domácnosti na polovičných a jedna na štvrtinovej usadlosti zdanené od 1,75 porty. Štyri domácnosti boli želiarske a šoltýstvo patrilo už trom rodinám. V poslednej štvrtine 16. storočia sa do dediny prisťahovali noví usadlíci. V roku 1599 malo sídlisko 24 obývaných poddanských domov a 2-3 domy šoltýsov. Na prelome 16. a 17. storočia bola Rybnička stredne veľkou dedinou s takmer výlučne poddanským obyvateľstvom. V 17. a začiatkom 18. storočia väčšina poddanským obyvateľstvom. V 17. a začiatkom 18. storočia väčšina poddaných dedinu opustila alebo vymrela. V roku 1715 hospodáril 11 sedliackych, jedna želiarska domácnosť a stál tam aj vodný mlyn. Vyšná Rybnica patrila k dedinám so slovenským obyvateľstvom.

1.3.1 Obyvateľstvo

V súčasnosti má obec 383 obyvateľov.

Tabuľka č. 1 Obyvateľstvo

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
374	375	373	378	376	376	351	366	383

Vlastné zisťovanie z obce

Veková štruktúra obyvateľov k 31.12.2018

predproduktívny vek - do 18 rokov 74

produktívny vek od 19 do 60 rokov 238

poproduktívny vek nad 60 rokov 71

Celkový počet rodín

z toho s nezaopatrenými deťmi

počet novorodencov za rok 2

počet úmrtí za rok 7

počet svadieb za rok 1

počet rozvodov za rok

počet neúplných rodín s deťmi

počet nezamestnaných občanov

Štruktúra obyvateľov nad 65 rokov

65 - 69 rokov 9

70 - 74 rokov 17

75 - 79 rokov 4

1.3.2 Školstvo

Vo Vyšnej Rybnici sa nachádzajú dve výchovné zariadenia.

Materská škola od roku 1982 s celodennou prevádzkou poskytuje predškolskú starostlivosť, kapacita MŠ je 15 detí.

Základná škola 1. stupeň, postavená v roku 1972 zariadenie bola odovzdaná do zriaďovateľskej právomoci obce. Na škole je rozvinutá krúžková činnosť, škola disponuje aj so žiackou a učiteľskou knižnicou.

Škola v posledných štyroch rokoch zaznamenala nárast žiakov. Ovplynulo to do istej miery aj zrušenie školy v Remetských Hámroch. Súčasnosti Základná škola má kapacitu okolo 50 žiakov. Žiaci z vyšších ročníkov navštevujú základnú školu v Sobranciach a v Jovse.

Prehľad žiakov v jednotlivých rokoch, tabuľka č. 2

2014	2015	2016	2017	2018
22	23	30	26	35

Vlastné zisťovanie z obce

1.3.3 Zdravotníctvo

Zdravotnícke zariadenia sa v obci nenachádzajú.

Pre dostupnosť zdravotníckych zariadení v Sobranciach sa ani v budúcnosti nepočíta so zriadením týchto zariadení.

1.3.4 Služby

V obci je zastúpenie najmä drobných živnostníkov. Ich existencia na území obce nevplyva na finančné možnosti obce a obyvateľstva. Všetky podnikateľské subjekty pôsobia na komerčnej báze. Niektorí podnikatelia majú len sídlo v obci a svoju podnikateľskú aktivitu vykonávajú mimo obce.

Zo stravovacích zariadení sa v obci nachádza Motorest Rybnička a Penzión Valéria, najbližšie sú v Remetských Hámroch a v Sobranciach.

1.3.5 Hospodárstvo

Odvetvie

Poľnohospodárstvo - hospodársky dvor PD Poruby pod Vihorlatom, Duhák-Dudej Viliampstruhová farma,

Maloobchod - predajňa COOP Jednota, s.d.Michalovce, súkr.predajňa Marta Exembergerová

Pohostinstvo v obci nie je.

Služby - Píla-gáter M.Dolina, Geodetická kancelária – Streňo, Motorest Rybnička, Penzion Valéria

1.3.6 Nezamestnanosť

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo pracuje v priemyselnej výrobe, dochádzajú denne za prácou, a v poľnohospodárstve.

Štatistické údaje v tejto oblasti sú dosť relatívne čísla. Každá inštitúcia si vedie svoju vlastnú štatistiku podľa vlastných kritérií. Obec má k dispozícii čiastočné informácie o zamestnaní svojich občanov, k dispozícii sú iba údaje z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý vedie evidenciu uchádzačov o zamestnanie (tento údaj však nezahŕňa celkový počet nezamestnaných z dôvodu chýbajúcich údajov o dobrovoľne nezamestnaných). Taktiež nie je k dispozícii údaj o počte osôb, ktoré pracujú v zahraničí.

Uvedené údaje odzrkadľujú stagnáciu počtu nezamestnaných a na druhej strane dochádza k odlivu obyvateľstva za prácou z nášho územia. V dôsledku tejto skutočnosti obec zaznamenáva nepriaznivý trend vo vývoji ekonomiky a preto by mala podporovať aktivity podnikateľského sektora pri vytvorení nových pracovných miest.

1.3.7 Sociálne znevýhodnené skupiny

Cieľovým zameraním sociálnej práce je nielen jednotlivec, ale najmä skupina, komunita a sociálne prejavy, ktoré sa ich týkajú. Ide o subjekt, ktorý je definovaný spoločným znakom odvodeným od sociálneho znevýhodnenia, t.j. od znaku, ktorý ho posúva do polohy závislosti na iných osobách alebo na štátnych opatreniach. Celkový počet obyvateľov komunity má trvale klesajúcu tendenciu, čo preukazuje úbytok populácie ako aj migrácia, tento vývoj z dlhodobého hľadiska môže pôsobiť problémovo aj na oblasť sociálnych služieb. Veková štruktúra, ktorá je súčasnosti relatívne stabilizovaná má vzhľadom k vysokému rastu indexu starnutia a indexu ekonomickej závislosti jednoznačnú tendenciu ďalšieho a trvalého nárastu poproduktívnej kategórie populácie v komunite, čo je vo väzbe na ďalšie skutočnosti významným faktorom a indikátorom pre plánovanie sociálnych služieb pri ktorých je nevyhnutné venovať vzrastajúcu pozornosť práve tejto vekovej kategórii, nakoľko starnutie nie je možné žiadnym spôsobom zastaviť.

Z dostupných demografických údajov na základe štatistického predpokladu sme vypočítali počet občanov, ktorí budú potrebovať istú formu sociálnej pomoci, prípadne sociálnych služieb. Použili sme pri tom orientačné údaje, ktoré vymedzujú potrebu

sociálnych služieb vo vzťahu k veku, miere závislosti na pomoc pri sebaobsluže a zdravotného postihnutia.

Sociálne znevýhodnené skupiny v našej obci môžeme rozdeliť na:

- a) seniori,
- b) nezamestnaní,
- c) deti a mládež,
- d) zamestnanci s nízkym vzdelaním,
- e) uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím,
- f) občania so sociálnymi a spoločenskými problémami.

Obec sa v rámci svojich možností snaží kompenzovať určité sociálne znevýhodnenie:

SENIORI

Služby určené seniorom sú poskytované občanom, ktorí dosiahli vek rozhodný pre priznanie starobného dôchodku a ocitli sa v situácii vyžadujúcej podporu komunity, je možné charakterizovať túto skupinu týmito spoločnými prejavmi:

- predlžovanie individuálneho aj priemerného veku,
- nárast miery chorobnosti a tým aj závislosti na sociálnej pomoci,
- vdovstvo – skôr, či neskôr strata životného partnera a s tým súvisiace sociálne a ekonomické zmeny,
- stále existujúci využiteľný potenciál jedincov k aktivitám vo svoj prospech aj v prospech komunity.

Z hľadiska početnosti ide o jedinú sociálnu kategóriu populácie, ktorá má trvale a prirodzene vzostupnú tendenciu svojho rastu premietajúcu nárastu v porovnaní k pomeru k ostatným kategóriám populácie komunity.

Ako tak organizovanosť seniorov je zabezpečené v Klube dôchodcov, ktorý vie materiálne – technicky podporovať, stravovanie dôchodcov je možné cez reštaurácie, ktoré robia donáškovú službu. To sú minimálne štandardy vybavenosti obce pre seniorov.

Opatrovateľská služba ako aj celodenné poskytovanie opatrovateľskej služby sa zatiaľ neposkytuje. Pritom vzrastá počet občanov, ktorí by potrebovali opatrovateľské služby, ale v inom rozsahu a sortimente.

NEZAMESTNANÍ A ZAMESTNANCI S NÍZKYM VZDELANÍM

V spolupráci s ÚPSVaR Sobrance obec organizuje verejnoprospešné práce alebo menšie obecné služby. V rámci tejto činnosti podporuje udržiavanie pracovných návykov u osôb, ktoré majú problém uplatniť sa na trhu práce.

DETI A MLÁDEŽ

Obec v rámci svojich finančných možností prevádzkuje materskú školu. Pre športové vyžitie detí najmä v čase osobného voľna slúži areál futbalového ihriska či pre ďalšie činnosti klub mladých.

OBČANIA SO SOCIÁLNYMI A SPOLOČENSKÝMI PROBLÉMAMI

Svojím zložením ide o najrôznorodejšiu sociálnu skupinu, preto aj potreby, prístupy, formy a nástroje sociálnej pomoci vo vzťahu k tejto sociálnej skupine sú veľmi rôznorodé. K tejto sociálnej skupine zaraďujeme:

- občanov bez prístrešia,
- občania prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby,
- dlhodobo nezamestnaní občania,
- občania spoločensky neprispôsobiví,
- závislí občania,
- rómska komunita.

Vzhľadom k rôznorodosti skupiny a neexistencii štatistických údajov v požadovanej štruktúre a skladbe je možné počet skupiny a zvlášť niektorých jej kategórií len odhadnúť.

Vyhľadávanie, nápravné a rehabilitačné postupy na dosiahnutie pozitívnej zmeny spadajú pod kompetencie samosprávy, aby mohli v súčasnosti s rodinou zabezpečiť základné životné podmienky. Na to, ale v samospráve často nie je dostatok vzdelaných a odborne fundovaných sociálnych pracovníkov a problém je aj v nízkej výkonnosti ekonomiky, ktorá nedokáže zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na sociálnu prevenciu.

2. ANALÝZA STAVU POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Sociálna infraštruktúra je určená na uspokojovanie potrieb obyvateľstva. Jej rozmiestňovanie je spojené so štruktúrou osídlenia ako aj veľkosťou obce. Zameranie a koncentrácia zariadení sociálnej infraštruktúry je priamo spojená s potrebou racionalizovať dostupnosť k nej, stanoviť ich optimálnu kapacitu vo vzťahu k dopytu. Zmenou spoločensko - ekonomického systému došlo k prerozdeleniu zdrojov a financovanie sociálnej infraštruktúry medzi štátnu správu, miestnu a regionálnu samosprávu a súkromný sektor.

Obec poskytuje najmä tieto sociálne služby:

- dohľad nad nesvojprávnymi občanmi (spolupráca s okresným súdom),
- stretnutia dôchodcov,
- pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....).

2.1. Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb

Obec Vyšná Rybnica v budúcnosti nepočíta s nárastom počtu obyvateľov najmä v kategórii predproduktívneho a produktívneho veku, je potrebné počítať aj s celoslovenskou tendenciou starnutia populácie a čoraz väčšími požiadavkami na sociálne služby najmä pre občanov v poproduktívnom veku.

Základné sociálne služby pre potreby obyvateľov obce sa zatiaľ neposkytujú v obci, ale sú zabezpečené v dostupných zariadeniach. V neďalekej obci Remetské Hámre pôsobí

Resocia n.o. ktorá ma kapacitu 40 lôžok a ďalšie sociálne zariadenia sa nachádzajú: Zariadenie pre seniorov a zariadenie opatrovateľskej služby Sobrance, Zariadenie opatrovateľskej služby (ZOS) Anna-Mária, v Horni, Dom sociálnych služieb Michalovce. Zariadenie pre seniorov Michalovce a Harmónia – zariadenie sociálnych služieb Strážske.

Veková štruktúra obyvateľstva nám ukazuje demografický problém blízkej budúcnosti – prestarnutie obyvateľstva a tým súvisiaci sociálny problém. Podľa prieskumu potrieb a požiadaviek s ohľadom na budúce potreby by bolo vhodné sa orientovať na:

1. Rozšírenie formy sociálnych služieb podľa konkrétnych požiadaviek na zabezpečenie:
  - a) poskytovanie sociálnej služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia,
  - b) nepriaznivého zdravotného stavu,
  - c) dovŕšenia dôchodkového veku,
  - d) zariadenie opatrovateľskej služby - terénnej sociálnej služby,
2. Dobudovanie športového areálu – aktivita pre mládež vo voľnom čase.
3. Výstavba chodníkov v obci.

2.2. SWOT analýza v sociálnej oblasti

Silné stránky:

- právo na poskytnutie sociálnych služieb je zaručené rovnako všetkým občanom,
- záujem komunity obce a jej oficiálnych zložiek o rozvoj sociálnej oblasti,
- vlastná legislatívna činnosť samosprávnych orgánov umožňujúca úpravu niektorých oblastí sociálnych služieb podľa špecifických potrieb a podmienok komunity,
- klud vidieckeho prostredia,
- školské zariadenia – výchovno vzdelávacia činnosť,
- športový areál,
- existencia miestnej organizácie seniorov,
- široká škála kultúrno – spoločenských aktivít v obci,
- blízkosť okresného mesta,
- zabezpečovanie obedov pre seniоров.

Slabé stránky:

- nedostatočne zabezpečená kontinuita sociálnej a zdravotnej starostlivosti pri dlhodobej odkázanosti na pomoc inej osoby,
- nedostatočne zabezpečená bezbariérovosť v obci,
- nepostačujúci počet kvalifikovaných zamestnancov z obce, ktorí zabezpečujú poskytovanie sociálnych služieb,
- migrácia kvalifikovanej pracovnej sily za prácou do zahraničia,
- nepriaznivý demografický vývoj,
- nedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie rozsahu a druhu sociálnych služieb,
- absencia terénnej sociálnej práce,

- migrácia mladej generácie,
- nedostatok dopravnej infraštruktúry,
- vysoký index starnutia obyvateľstva .

Priležitosti:

- zvyšovanie zodpovednosti obce za riešenie lokálnych problémov,
- možnosť získania mimorozpočtových zdrojov (ŠR, štrukturálne fondy EÚ ...) na rozvoj sociálnych služieb,
- cielenie opatrení podľa miestnych potrieb,
- rozvoj svojpomocného riešenia miestnych problémov,
- rozširovanie spolupráce samosprávy a regionálnych združení obcí,
- práca s verejnosťou za účelom zvyšovania zodpovednosti a aktívnej účasti pri riešení životných situácií,
- podpora a rozvoj dobrovoľníctva,
- organizácia spoločenských akcií,
- podpora mladého obyvateľstva,
- zváženie inštitútu partnerstva pri poskytovaní sociálnych služieb,
- využitie nových nástrojov aktívnych opatrení trhu práce.

Ohrozenia:

- z dôvodu zvyšovania nákladovosti služieb riziko zvyšovania úhrad a riziko znižovania kvality,
- možný odliv kvalifikovaných odborníkov zo sociálnej sféry do iných odvetví,
- nefunkčnosť systému sociálnych služieb z dôvodu nedostatočného realizovania kompetencií,
- nárast počtu sociálnych kategórií občanov vyžadujúcich sociálne služby,
- nedostatok finančných prostriedkov na samosprávnej úrovni na výkon kompetencií obce, v tom aj na zabezpečenie sociálnych služieb,
- postoje a predsudky zo strany zamestnávateľov pri poskytovaní pracovných príležitostí znevýhodneným sociálnym skupinám komunity,
- nízke príjmy seniorov im neumožnia platiť za služby,
- neochota spolupráce zo strany cieľovej skupiny,
- hrozby plynúce z nezodpovedného správania sa klientov v rôznych formách závislosti, zadlžených klientov a pod.,
- nezáujem verejnosti o komunitné aktivity.

3. CIELE A PRIORITY ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Strategická časť komunitného plánu sa zameriava na stanovenie stratégie v oblasti rozvoja sociálnych služieb či už rozvojom služieb priamo v obci, rozvojom partnerstva obcí navzájom alebo so sociálnymi zariadeniami. Vychádza z údajov uvedených v analytickej časti dokumentu a z aktuálnych stratégií, ktoré ovplyvňujú danú problematiku. Základným cieľom je zabezpečenie vyvážených sociálnych služieb podľa potrieb obyvateľov obce, predchádzanie sociálnej exklúzii rizikových skupín obyvateľstva a rozvoj komunitného života. Pre dosiahnutie základného cieľa sú formulované konkrétne ciele a opatrenia, ktoré sa budú v období rokov 2019 – 2024

monitorovať a vyhodnocovať. Pri ich realizácii je dôležitá správna koordinácia a spoluúčasť subjektov obce, poskytovateľov sociálnych služieb, ako aj samotných príjemcov týchto služieb, s efektívnym využitím ich súčasných personálnych a finančných kapacít a so zameraním sa na získanie všetkých dostupných finančných zdrojov, vrátane prehodnotenia priorit obecného rozpočtu smerom k navýšeniu v oblasti sociálnych služieb.

3.1. Rozvoj ambulantných a pobytových sociálnych služieb

Národné priority rozvoja sociálnych služieb sa orientujú na tieto základné oblasti:

- a) podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb, riešiť stravovanie,
- b) rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s denným a týždenným pobytom,
- c) vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

Obec Vyšná Rybnica sa snaží naplňať tieto priority nasledovne:

- v prípade potreby zabezpečenia poskytovania sociálnej služby v neďalekej obci Remetské Hámra to v Resocia, n. o. /domov dôchodcov/, blízkosti obce – Zariadenie pre seniorov a zariadenie opatrovateľskej služby Sobrance, Zariadenie opatrovateľskej služby (ZOS) Anna-Mária, v Horni, Dom sociálnych služieb Michalovce. Zariadenie pre seniorov Michalovce a Harmónia – zariadenie sociálnych služieb Strážske.
- pre občanov so sociálnymi a spoločenskými problémami preskúmať možnosť vytvorenia osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi, aby sa dávky sociálneho systému využívali na ten účel, na ktorý sú poskytované štátom,
- aktivitami podporiť spoločensky neprispôsobivých obyvateľov na začlenenia do spoločenského života v obci a vytvoriť u nich pocit zodpovednosti k spoločenským hodnotám,
- detské ihriská a klub pre mládež.
- výstavba chodníkov v obci.

3.2. Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb obce Vyšná Rybnica úzko participuje na PRO Vyšná Rybnica 2019 – 2024. Čiastkovým cieľom je vytvoriť podmienky pre skvalitnenie spoločenského života v obci.

Nakoľko finančné možnosti obce v súčasnom programovom rozpočte sú ohraničené je potrebné túto požiadavku zahrnúť do programového rozpočtu na roky 2019 – 2024 (podľa komunitného plánu na roky 2019 – 2024). Určite nie je v možnostiach obce realizovať tento zámer len z vlastných zdrojov. Zámerom môže byť vypracovaný projekt s využitím viac zdrojového financovania.

3.3. Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Významnú úlohu v procese komunitného plánovania zohrávajú najmä miestni obyvatelia. Od nich sa očakáva, že vyjadria svoje požiadavky vo sfére poskytovania sociálnych služieb, a teda aj komunitného plánovania. Tento plán budú priebežne monitorovať, zodpovedne posudzovať a vytvárať aj jeho finančné zabezpečenie.

Účasť na komunitnom plánovaní:

- písomné návrhy občanov – preberá sa na obecnom úrade,
- ústne návrhy občanov – na obecnom úrade sa vyhotoví úradný záznam o predložennom návrhu, ktorý predkladateľ potvrdí svojim podpisom,

Komunitný plán možno meniť:

- ak sa zmenia priority,
- získanie finančných prostriedkov na konkrétne potreby,
- nové návrhy na poskytovanie sociálnych služieb.

Časový horizont vyhodnocovania komunitného plánu:

Obecné zastupiteľstvo obce Vyšná Rybnica minimálne 1x ročne prerokuje Správu o sociálnej situácii v obci a podľa zistených skutočností bude aplikovať zistené požiadavky a návrhy do komunitného plánu obce.

ZÁVER

Sociálna služba je činnosť poskytovaná ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii, podpora pri sociálnom začleňovaní a ochrane pred sociálnym vylúčením s cieľom umožniť im zapojenie do bežného života v spoločnosti. Práve komunitné plánovanie by malo dať odpoveď na otázky: „Koľko a aké služby je potrebné v danej komunite vytvoriť, ako majú byť lokalizované, aké ľudské a finančné zdroje máme k dispozícii?“. Určite je prínosom prístup štátu, že vytvára legislatívny rámec na presun kompetencií v danej oblasti. No zároveň je potrebné upozorniť na nedostatočné finančné krytie daného zámeru zo strany štátu. Obec preto musí využívať aj iné zdroje financovania.

Je na samotnej samospráve, ako zabezpečí svoje poslanie vytvoriť pre občanov miesto pre dôstojný a plnohodnotný život.

Vyšná Rybnica, júl 2019

Dokument bol prerokovaný a schválený na Obecnom zastupiteľstve Vyšná Rybnica uznesením číslo 37, dňa 29.07.2019.

František Gejguš
starosta obce

PRÍLOHY

Použitá literatúra

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb – MPSVR SR (2009)
- Komunitné plánovanie sociálnych služieb – PHDr. Woleková, SOCIA (2004)
- Program rozvoja obce Vyšná Rybnica 2019 - 2024
- Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších právnych predpisov
- www.statistics.sk